

821.163.41.09-1 Петровић Његош П. П
801.73
<https://doi.org/10.18485/kij.2023.70.2.2>

РАДМИЛО Н. МАРОЈЕВИЋ*
Универзитет у Београду
Филолошки факултет

Оригинални научни рад
Примљен: 20. 6. 2023.
Прихваћен: 25. 10. 2023.

ПРОНАЂЕН ОРИГИНАЛНИ РУКОПИС
ЊЕГОШЕВЕ ПЈЕСМЕ
*Спровод праху С. Милутиновића (I)***

Текстологија Његошеве пјесме написане на вијест о упокојењу Симеона Милутиновића Сарајлије, и основно издање у прилогу, објављени су у часопису *Српски језик* (Маројевић 2022а): упоређено је прво издање с каснијим публикацијама на свим нивоима текстолошке интерпретације, док је критичко издање уз расправу о поетици и лингвистици тамних мјеста објављено у часопису *Октоих* (Маројевић 2022б). Пјесма је остварена у ритму шеснаестерца као троцезурног стиха – по обрасцу (4 + 4) + (4 + 4), али се тај стих природно раздваја на два симетрична осмерца, са цезуром послје четвртог слога, с комбинованом строфичном структуром: пет сикстина (строфа од шест стихова) и три катрена (строфе од четири стиха) увезаних по моделу биочуга (по другој, линеарној интерпретацији: послје пет сикстина слиједе три катрена један за другим). Послје открића пјесниковог аутографа створили су се услови за непланирани текстолошки експеримент: провјеравају се текстолошка рјешења у претходним издањима, нашим и наших претходника, с рукописом и првим издањем. Поред тога, пјесма се у овом раду посматра као својеврсни *post scriptum* спјева *Луча микрокозма*, с образложењем зашто се она објављује као прилог уз планирано ново издање космогонијског спјева, који је и поема о људској души. У завршном одјелку образлаже се акценатско издање пјесме-некролога, које се и објављује у прилогу овог рада.

Кључне ријечи: Петар II Петровић-Његош, пјесма-некролог *Спровод праху С. Милутиновића*, спјев *Луча микрокозма*, акценатско издање пјесме.

* radmilo@mail.ru

** Ово је први дио (1. и 2. поглавље) рада који се наставља (и завршава) у наредном броју часописа (2024, бр. 1), под истим насловом.

Бр. 15.

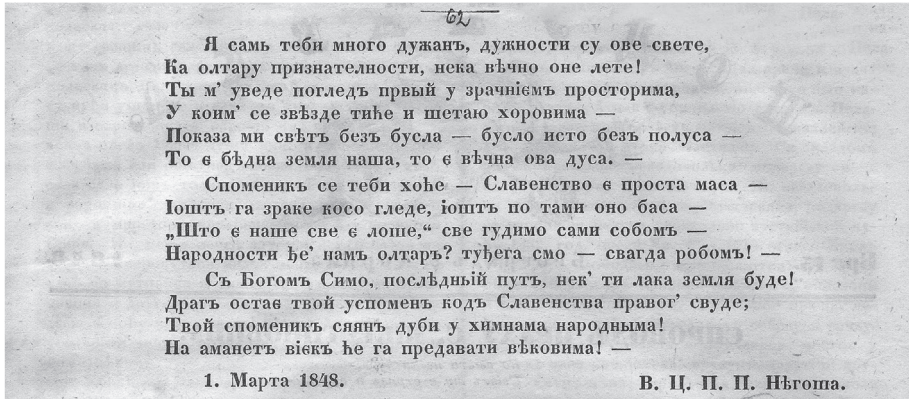
Београдъ 9. Априла.

1848.

СПРОВОДЪ ПРАХУ С. МИЛУТИНОВИЋА.

*Ко свиѣта незна нудъ,
Свиѣтъ му в строгу и гробу. —*

Смрть ужасна, туге мати, наказнога стравалина,
Безъ љубења, хладне душе, свете правде вѣст царица;
Не познае чинъ — ни лице — хладнимъ ситомъ изсине
Вѣчну искру изъ прашице, да на небу брже сие —
Жертве јој се невности предъ мрачнѣмъ дворомъ пуше,
Гробъ е њна колевка, ка вѣчности њниха душе!
Ка огњишту вѣчитоме чувствовани пламъ се вѣ,
Чрезъ гробницу таниствено, опетъ съ истымъ да се сѣ —
Да! све зраке заробљѣне мрчавама одъ облака,
Къ свеобштемъ треба диску да се свака врати зрака —
Блудеѣна е зубли Геній — Метеоровъ ключъ у мраки —
Само одблескъ успомена земљи преда, вѣчный, лакій. —
Електричка искра душа, коя лети ланца кругомъ,
Докъ се опетъ на извору она врати, бистромъ дугомъ —
Двиствѣ не уморногъ сочетава овај начинъ,
Небо съ земљомъ, земљу съ небомъ, питајући, дав имъ чинъ —
Тимъ начиномъ двиствѣ огњи пламтећ, вѣчно стою,
Њимъ у пѣдру Свевѣтѣа безсмртне се искре ров —
Послованъ неуморно порађа се овимъ кругомъ,
И надежда будућности — својканъ чойка съ Богомъ —
Постина душа што е? што и жива у кристалу,
Стеномъ се спушта, диже, и премљну ћути малу —
Ће се силный полетъ мѣри, међу прве ты си Симо!
Трудно те е и зазрети, камоли те прои мимо. —
На простоме трговништу алмазъ цѣне нема праве,
Нити Геній међъ незнанствомъ може дужне иматъ славе —
Младе душе у повою, не чувствују потресанъ
Небеснога нарѣчи, голъ му виде сѣванъ. —

1. Полазиште

1.1. У заоставштини Симеона Милутиновића Сарајлије (инв. бр. 14161), која је доспјела у Архив Српске академије наука и умјетности 1963. године и, судећи по печату, исте године каталожски обрађена, пронађен је оригинални рукопис Његошеве пјесме *Спровод праху С. Милутиновића*. У рукописном каталогу, у одјељку XVI. *Туђе умотворине*, на стр. 145, пјесма је, под бројем 372, описана на сљедећи начин:

Владика црногорски Петар Петровић Његош:

Спровод праху С. Милутиновића.

Рукопис на две стране великог табака са датумом

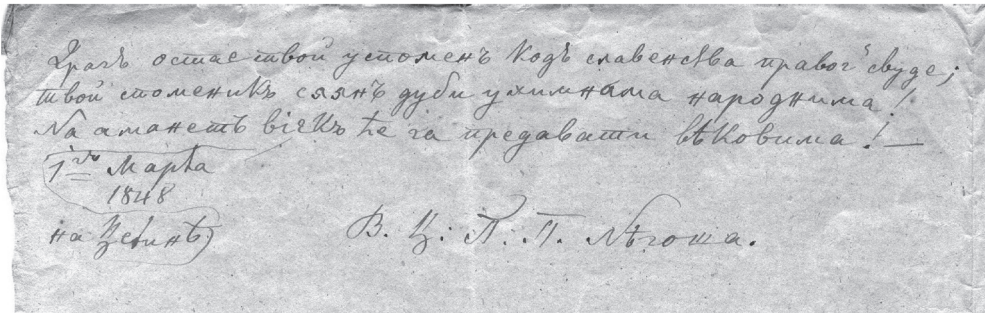
„1^{та} марта 1848 на Цетињу” и потписом „В. Ц. П. П. Његош”.

Песма од 42 стиха у шеснаестерцу (као у посвети „Праху оца Србије” у Горском вијенцу) посвећена слави Симе Милутиновића.

372

Судећи по рукопису, заоставштину је сређивао сам управник Архива САНУ, Божидар Ковачевић (упоређивали смо рукопис каталога с биљешком коју је бр-зописом написао и потписао Б. Ковачевић на посљедњој страни рукописа приступне бесједе Милана Решетара, у односу на коју је рукопис у каталогу развучен). Аутор каталога је допустио неке непрецизности: није *1^{та} марта* него: „1^{та} марта”, није *на Цетињу* него: на Цетиње (дијалекатски акузатив) и потпис је у генитиву: В. Ц. П. П. Његоша (јер с насловом образује прстенасту композицију). Поред тога, он ништа не каже чијим рукописом је пјесма исписана и да ли је у међувремену објављена.

Ми смо факсимилом рукописа уоквирили репринт првог издања како би се лакше текстове могли упоређивати (текстове смо, наравно, прилагодили формату часописа).

1.2. У анализи која слиједи скраћеницом: Подунавка 1848 замјењиваћемо прво издање пјесме: Спровод праху С. Милутиновића / В. Ц. П. П. Његоша / 1. Марта 1848, *Подунавка*, Београд, 9. Априла 1848, бр. 15, стр. [61]–62.

Поставља се питање: да ли је прво издање слагано непосредно с аутографа с обзиром на врло велики степен подударанја и у интерпункцији?

(1) Једна је разлика у писању великог слова. Његош, на примјер, с великим почетним словом пише именице *Небо*, *Земља* и *Олтар*.

(2) Друга је разлика што Његош недоследно пише графему *є* у средини ријечи: познае, изсијае, сјае, колиевка, дае, рое, остае, па је не пише ни на почетку ријечи у облику: естъ (у ранијим рукописима скоро никад је није ни писао у средини ријечи, а сад ипак пише: свиѣта, Свиѣтъ, мрачнѣмъ, вѣ, слѣе, стое, Поетина, сѣванѣ, зрачнѣмъ, вѣкъ).

(3) Док би се претходне двије позиције могле објашњавати исправкама у коректури, мада је и то мало вјероватно (то би се прво означило у рукопису), необориви доказ да је аутограф остао код пјесника а да је за штампу преписан (дјелимично и редигован) нови текст јесте напомена уз стих 33^а (коју је сам Његош дописао мастиљавом оловком: **компасъ**) и кратки акценат на облику **жѣва** (акценат је неадекватан, треба: жѣва); дуги акценат на облику **дѣгом** (треба: дѣгѣм) написан је претходно мастилом, али ни њега нема у првом издању. Поред тога, пјесник је накнадно, али мастилом, додао мјесто (**на Цетинѣ**) и пребацио га коректорским знаком испред датума. Ниједан од ових додатака из двије фазе пјесникове редактуре пјесме није одражен у првом издању.

1.3. Накнадним открићем аутографа стекли су се услови за спровођење непланираног текстолошког експеримента: размотрићемо оправданост текстолошких исправки у претходним издањима, при чему ћемо сузити њихов круг: корпус за анализу чиниће издање које је приредио Петар Алексејевич Лавров (Лавров 1887), издања Милана Решетара (Решетар 1912, 1927), друго издање Данила Вушовића (Вушовић 1936), прва два Лалићева издања (Лалић и др. 1953, Лалић 1967; треће и каснија фототипска издања су постхумна) и наше основно издање (Маројевић 2022а), с њим се иначе потпуно слаже критичко (Маројевић 2022б).

1.4. Раду ћемо приложити текст пјесме у формату акценатског издања, претходно га образложивши, а послије расправе о непланираном текстолошком експерименту аргументујемо оцјену да је пјесма својеврсни *post scriptum* спјева *Луча микрокозма* и намјеру да је објављујемо као прилог уз будућа нова издања космогонијског спјева, који је и поема о људској души.

2. Непланирани текстолошки експеримент

2.1. Реконструкција штампарских грешака. – Ми смо претпоставили (Маројевић 2022а: 151) да је пјесму начисто преписао Његошев секретар, Милорад Медаковић, који се још бавио на Цетињу (Његош му пише препоруку за ново намјештење као цетињском учитељу тек у августу 1848. године). А то смо претпоставили зато што је релативно мало штампарских грешака у првом издању, свега три, од којих се прва врло лако могла исправити [види даље т. (1)], друге двије знатно теже (једну је први исправио Лавров [види даље т. (2)], а другу ми [види даље т. (3)]); за четврту штампарску грешку нисмо били у праву – и у аутографу пише **полуса** [види т. 2.4.(2)]. У штампарске грешке могла би се укључити и једна неадекватна вербализација текста (састављено писање двије засебне ријечи), али она има посебно објашњење [види т. 2.4.(3)].

(1) У другом полустиху иницијалног осмерца 30. шеснаестерца: на олтару признаности [СП 30^а] у првом издању има пет умјесто четири слога: **признателности** (Подунавка 1848: 62). Њу не исправља потоњи приређивач, Радован Лалић, с образложењем: Ријеч „признателност”, која се налази у Његошевом тексту, Решетар у својим издањима Његошевих пјесама замјењује ријечју „признаност”, по нашем мишљењу, без оправданих разлога. У овом стиху основни ритам пјесме је поремећен једним сувишним слогом, али то редактор не може исправљати, јер је грешку направио аутор, а не слагач. Уосталом, сличних случајева код Његоша има доста (Лалић и др. 1953: 533; исто у каснијим издањима).

Грешку је први исправио, без указивања на прво издање, Лавров (1887: 399), други Решетар (1912: 172), с упућивањем у фусноти како је облик одштампан у првом издању; из другог Решетаревог издања исправку преузима Вушовић у својим издањима, али он не користи напомене у оваквим случајевима. Оправданост корекције образложили смо у претходном раду (Маројевић 2022а: 151–152); аргументацију поткрепљује новопронађени аутограф: и у њему пише: **признаности** (л. 1). Од двије претпоставке, прве: књишки облик је махинално написао приређивач текста за штампу (по основаној претпоставци: Милорад Медаковић), друге: три сувишна слова додао је штампар у Београду – логична је прва.

(2) У претходном раду (уп. Маројевић 2022а: 152–153) ми смо у финалном осмерцу претпоследњег стиха пјесме: у химнима народњима, [СП 41^б] реконструисали двије штампарске грешке. Прву, у предлошко-падежној вези: у **химнама** (Подунавка 1848: 62), исправио је већ Петар Алексејевич Лавров:

у химнима народнима (Лавров 1887: 399), али га каснији приређивачи нису у томе слиједили. Ми смо његову реконструкцију поткријепили интертекстуалном везом с *Лучом микрокозма*. Лавровљевој реконструкцији и нашу аргументацију поткрепљује новопронађени аутограф: у њему пише: **химњима** (л. 1об.). Али је у њему графема **ы** необично исписана тако да је Медаковић, вјероватни преписивач текста начисто за штампу, могао закључити да је пјесник најприје био написао **и**, а онда га преправио у **а**.

Поставља се још једно питање: зашто се пјеснику у облику (инстр. мн.) *химнима* понудило (р. понудилось) да напише графемски слијед **ны?** – Свакако зато да би се он разликовао од графемског слијед **ни** у наредном облику – у инстр. мн. *народњима*, који је традиционално означавао „њи” [види даље т. (3)].

(3) У примјеру: у химнима народњима, [СП 41⁶] реконструисали смо у претходном раду (уп. Маројевић 2022а: 153) другу штампарску грешку у финалном осмерцу претпоследњег стиха пјесме [за прву види горе т. (2)]: секвенца <њи> у облику придјева (некадашњег посесива) /лок. мн. м.р./ *народњима* у првом издању је одштампана са **ны: народњима** (Подунавка 1848: 62), претпоставивши да је, или секретар Медаковић на Цетињу или уредник односно штампар у Београду, Његошеву графијску секвенцу **ы** (танко јер, које указује на мекоћу претходног сугласника, и десетеричко *і*) замијенио графемом **ы** (јери), тим прије што је Његош понекад пропуштао да надпише тачку над *і*: **ы**. Новопронађени аутограф, у коме пише: **народнима** (л. 1об.), унеколико коригује претпоставку: знајући да Његош изговара „народњима” (а могао је претходно од пјесника и чути пјесму), Медаковић је мекоћу означио: **народњима** или **народњима**, а штампар је графемски слијед **ы** прочитао као **ы**. Као итертекстуална паралела послужило нам је прво издање *Шћепана Малог*, у коме је у придјеву *народњи* графема **њ** и одштампана у пет стихова, а само у једном се она мора реконструисати.

2.2. Реконструкција рефлексâ јата. – Овдје нећемо разматрати регуларне рефлексе дугог и кратког јата него само оне који су изазивали неадекватне интерпретације у каснијим издањима, а то су један русизам у коме није ни било јата [види даље т. (1)], један српско-црквенославенски хибрид [види даље т. (2)] и један односни придјев образван суфиксом *-њ-* [види даље т. (3)].

(1) Именица *одблеск* у иницијалном осмерцу 12. стиха: само *одблѣск* успомѣна [СП 12^а] јесте русизам; ни по тадашњем руском правопису у њему се није писало јат (**ѣ**), па га нема ни у првом издању Његошеве пјесме: **одблескъ** (Подунавка 1848: 61). Облик је неоправдано јекавизиран у другом издању: *одблѣск* (Лавров 1887: 398). Ову аргументацију, подробније изложу у претходном раду (Маројевић 2022а: 149), поткрепљује новопронађени аутограф: и у њему пише: **отблеск** (л. 1).

(2) Српско-црквенославенски хибрид (ген.) *свесвѣтија* из иницијалног осмерца 18. стиха: њим у њедру свѣсвѣтија [СП 18^а] у првом издању је правилно одштампан, с графемом **ѣ** по тадашњем правопису: **Свесвѣтіја** (Подунавка

1848: 61), погрешно у наредним издањима: Свесветија (Лавров 1887: 398), свесветија (Решетар 1912: 171, исто у Решетар 1927: 357, Вушовић 1936: 698). У својим издањима Решетар у фусноти указује како облик гласи у првом издању. Облик је исправио Радован Лалић, већ у свом првом издању: свесвјетија (Лалић и др. 1953: 214), уз слједећи коментар: Њиме (тим начином) у центру свемира роје се бесмртне искре. – *Свесвјетије* – свемир. Ову ријеч, коју је Његош по старом правопису написао са јатом, Решетар транскрибује „свесветије”. Међутим, ту се у основи налази именица „свијет”, а не придјев „свет” (Лалић и др. 1953: 532). У каснијим издањима коментар је екавизиран и, због тог екавизирања, незнатно измијењен: Њиме (тим начином) у центру свемира роје се бесмртне искре. – *Свесвјетије* – свемир. Ову реч, коју је Његош по старом правопису написао са јатом, Решетар транскрибује »свесветије«. Међутим, ту се у основи налази именица »свет« (ијек. свијет) а не придев »свет« (sanctus) (Лалић 1967: 389–390).

Ову аргументацију, која је подробније изложена у претходном раду (Маројевић 2022а: 149–150), поткрепљује новопронађени аутограф: и у њему пише: **Свесвѣтія** (л. 1).

(3) Слједећи примјер се тиче истовремено јакавог рефлекса јата, реконструкције сугласника <њ> у придјевском суфиксу, и састављеног или растављеног писања. Наиме, у иницијалном осмерцу 39. стиха: Збогом Симо посљедњи-пѹт: [СП 39^а] у односном придјеву, који је правилно одштампан у првом издању: **послѣдній** (Подунавка 1848: 62), и исто тако правилно написан у аутографу: **послѣдній** (л. 1), у каснијим издањима срећу се штампарске или редакторске грешке двају типова. С једне стране, грешка (не)реконструкције сонанта <љ> у облику с рефлексом јата: „последњи пут” (Лалић и др. 1953: 215; Лалић 1967: 214, што је пренесено у треће и каснија фототипска издања) умјесто: посљедњи пут [СП 39^а] (код нас, из веролошких разлога, спојено: посљедњи-пѹт), на шта смо указали у претходном раду (Маројевић 2022а: 145). С друге стране, грешка (не)реконструкције сонанта <њ> у суфиксу односног придјева: „последни пут” (Лавров 1887: 399; иста грешка се појавила код Данила Вушовића, али само у његовом другом издању (Вушовић 1936: 699)); на ову погрешку такође смо указали у претходном раду (Маројевић 2022а: 146).

2.3. Реконструкција сугласника. – Размотримо рефлекс слоготворног <р> у једном русизму [види даље т. (1)] и реконструкцију сонанта <ј> у једном (адаптираном) грцизму [види даље т. (2)].

(1) У иницијалном осмерцу 5. стиха: жѣртве јој се невиности [СП 5^а] Лавров (1887: 298) реконструише слоготворно <р>: Жртве, док су каснији приређивачи остављали неизмијењену секвенцу **ер** првог издања: **Жертве** (Подунавка 1848: 61), констатовали смо у претходном раду позвавши се на приказ Милана Решетара Вушовошевог издања (Маројевић 2022а: 145). Новопронађени аутограф потврђује оправданост Решетареве (и решетаревске) реконструкције: и у њему пише **Жертве** (л. 1).

(2) У претходном раду (Маројевић 2022а: 145) оцијенили смо да је изостављање сонанта <ј>: Поетина (Лавров 1887: 298) у иницијалном осмерцу 21. стиха: Пoјетина душа штo је – [СП 21^а] приређивачева омашка: у првом издању облик је одштампан с графемом *є*, која је у славеносрпској писмености имала једнозначно вриједност [јe]: **Пoстина** (Подунавка 1848: 61). Приликом преписивања с првог издања Лавров или неки његов помоћник транслитерисао је грешком руско слово *э*, које, напротив, има вриједност [e]. Неоправданост Лавровљевог реконструкције у анализираној пјесми поткрепљује новопронађени аутограф: и у њему пише **Пoстина** (л. 1).

2.4. Лексичка реконструкција. – У овом, завршном одјељку поглавља исправићемо једну нашу необичну омашку [види даље т. (1)], одустати од једне своје реконструкције [види даље т. (2)] и потврдити да је Његошево онеобичавање у једном стиху било само версолошко, а не и лексичко [види даље т. (3)].

(1) У иницијалном осмерцу 11. стиха: блудећа је зубља гениј, [СП 11^а] у претходним публикацијама направљена је врло необична омашка: „блудећа је искра гениј” (Маројевић 2022а: 166, Маројевић 2022б: 26), тј. умјесто именице *зубља* одштампана је именица *искра*. Нисам могао да откријем како је дошло до те омашке (нема је у претходним издањима којима смо се служили), а учили смо је кад смо упоређивали аутограф с досадашњим познатим текстом у формату основног издања. Молим читаоце да грешку у двјема нашим претходним публикацијама сами исправе. Текстолошко испитивање иначе смо вршили на протографу који је према првом издању припремила Јелена Јањић за *Изборник* С. М. Сарајлије, али је и у њему, и касније у издању, исправан стих: блудећа је зубља гениј – (Јањић/Маројевић 2019: 235–236). Узгред напомињемо да је главни уредник Младен Шукало на своју руку измијенио пишчев именослов на насловној страни и на корицама: Сима [треба: Симеон] Милутиновић Сарајлија.

(2) Сонант <љ> у претходном издању (уп. Маројевић 2022а: 152) реконструисали смо на клаузули 33. шеснаестерца: бусло исто без полуса: [СП 33^б], у облику именице *пољус* која је русизам, сматрајући да је у првом издању предлошко-падежна веза **безь полуса** (Подунавка 1848: 62) одштампана са л умјесто са **љ (безь полюса)**. Палатални сонант смо реконструисали на основу интертекстуалне упоредбе с потврдом из *Биљежнице*. Облик акузатива паукала (= неколицине) ове именице, који се у школској граматици сматра генитивом сингулара (= једине), посвједочен је у медитативној пјесми у прози: Бадава луче [луче] сунчане [сунчанѐ] падају косо на два слеђене пољуса, не могу [нѐмогѹ] из њихове окамењене утробе цвијета измамити, нити зрно клицом зачети. [МПП 28]. Из текстолошке напомене навешћемо само сегмент који се тиче оvdје разматраног облика: „(на двѧ) *пѧљуса* – рус., ак. неколицине им. *пѧљус* (р. **пѧлюс** ’пол’) [...], изд. полуса [...].” (види транскрипт, аутограф и критичко издање у: Маројевић 2017: 50–51, 337). Овај непланирани текстолошки експеримент – у аутографу пише *пољус*, први издавачи (Шоћ и др. 1956: 140) читају „полуса” – потврђује оправданост фонетске корекције и у оvdје анализираној пјесми, закључили смо били у претходном раду.

Реконструкцију, међутим, не поткрепљује новопронађени аутограф – и у њему пише: **безъ полуса** (л. 1). То значи да је Његош русизам писао 1845. са лѹ, а наредних година са лѸ, тако да треба реконструисати именицу са коријеном *полус-* и у пјесми „У мрачноме путовању...”, која је Штуру упућена, и у пјесми *Спровоод праху С. Милутиновића*, која је Сарајлији посвећена. Исправку уносимо у акценатско издање које објављујемо у прилогу овога рада, а читаоце молимо да ту измјену у нашим досадашњим публикацијама сами унесу.

Интертекстуална паралела с медитативном пјесмом у прози баца свјетло на синтагму: косо гледе [СП 36^а]: падају косо [МПП 28], односно на прилог *косо*. Док се у *Биљежници* други слог јасно чита: косо (Маројевић 2017: 51), то се не би могло рећи за новопронађени аутограф пјесме-некролога. То што је у првом издању облик правилно прочитан још једном (р. лишний раз) потврђује, с једне стране, да пјесма није штампана с аутографа, с друге стране, да ју је преписао на Цетињу Милорад Медаковић, који је могао чути пјесниково казивање, а и приупитати га...

(3) Трећи примјер лексичке реконструкције односи се заправо на вербализацију текста (састављено или растављено писање). У претходном издању (уп. Маројевић 2022а: 154) указали смо на то да је други полустих финалног осмерца шеснаестерца којим пјесма почиње: наказнога страва лица, [СП 1^б] у првом издању представљен као једна ријеч: **стравалица** (Подунавка 1848: 61) и да је адекватно растављено писање, које налазимо у свим каснијим издањима. Претпоставили смо да је преписивач текста за штампу или пиређивач првог издања пјесме помислио да је то казационализам *стравалице (у генитиву) као сраслица или полусраслица и да му је у том и таквом поимању могао помоћи пјесник, који је често писао ријечи и њихове компоненте полурастављено. Новопронађени аутограф ово посљедње потврђује: у њему је синтагма написана полурастављено: **страва лица** (л. 1), али је то учињено због мале ширине табака која је преостала да би се исписале преостале двије ријечи!

ЛИТЕРАТУРА

Вушовић 1936: *Цјелокупна дјела Петра II Петровића Његоша*. У редакцији Данила Вушовића. Друго издање, Београд: „Народна култура”.

Јањић/Маројевић 2019: *Сима Милутиновић Сарајлија*. Приредила Јелена В. Јањић. Научни консултант Радмило Маројевић, Бања Лука: Матица српска, Друштво чланова Матице српске у Републици Српској.

Лавров 1887: П[етрѣ] А[лексеевичъ] Лавровъ, *Петръ II Петровичъ Његошъ Владыка Черногорскій и его литературная дѣятельность*, Москва: Типографія Ѧ. Лисснара и Ю. Романа.

Лалић и др. 1953: Петар Петровић Његош, *Пјесме, Луча микрокозма. Проза. Пријеводи.* / Текст *Пјесма, Прозе и Пријевода* приредили за штампу Радован Лалић и Михаило Стевановић. Текст *Луче микрокозма* приредили за штампу Никола Банашевић и Радосав Бошковић. Биљешке и објашњења уз *Пјесме, Прозу и Пријевод* написао Радован Лалић. Биљешку уз *Лучу микрокозма* написао Никола Банашевић. Објашњења уз *Лучу микрокозма* написао Вуко Павићевић, Београд: Просвета. (Цјелокупна дјела П. П. Његоша. Књ. 2).

Лалић 1967: Петар Петровић Његош, *Пјесме* / Текст приредио, белешке и објашњења написао Радован Лалић, Београд: Просвета. (Целокупна дела Петра Петровића Његоша. [II изд.] Књ. 1).

ЛМ: Петар П Петровић-Његош, *Луча микрокозма* [у: Маројевић 2016: 19–101 (репринт првог издања), 105–224 (критичко издање), 903–1020 (акценатско издање); Маројевић 2018: 67–149 и Маројевић 2021: 107–189 (основно издање)].

Маројевић 2016: Петар П Петровић-Његош, *Луча микрокозма.* Критичко издање. Текстологија. Редакција и коментар Радмило Маројевић, Подгорица: ЦИД – Цетиње: Narodni muzej Srne Gore.

Маројевић 2017: Петар П Петровић-Његош, *Биљезница.* Критичко издање. Текстологија. Редакција и коментар Радмило Маројевић, Подгорица: ЦИД.

Маројевић 2018: Петар П Петровић-Његош, *Луча микрокозма. Горски вијенац. Шћепан Мали.* Основно издање. Ортографија и ортоегија. Редакција и коментар Радмило Маројевић, Никшић: Будимљанско-никшићка епархија – Београд: Удружење за неговање Његошевог дела.

Маројевић 2020: Петар П Петровић-Његош, *Шћепан Мали.* Критичко издање. Текстологија. Редакција и коментар Радмило Маројевић, Подгорица: ЦИД – Цетиње: Народни музеј Црне Горе.

Маројевић 2021: Петар П Петровић-Његош, *Луча микрокозма. Горски вијенац. Шћепан Мали. Ноћ скупља вијека.* Основно издање. Ортографија и ортоегија. Редакција и коментар Радмило Маројевић, Подгорица: ЦИД.

Маројевић 2022а: Радмило Н. Маројевић, Његошев *Спровод праху С. Милутиновића* (с текстолошког и версолошког становишта), *Студије српске и словенске.* Серија I. *Српски језик*, Београд, XXVII, 109–146.

Маројевић 2022б: Радмило Н. Маројевић, *Спровод праху С. Милутиновића:* (Пјесма-некролог Петра П Петровића-Његоша), *Октоих*, Подгорица, XII/13, 25–52.

МПП: Петар П Петровић-Његош, *Медитативне пјесме у прози* [у: Маројевић 2017: 323–346 (критичко издање)].

Решетар 1912: *Мање пјесме* владике црногорскога Петра П^{ога} Петровића Његоша. Издао Милан Решетар, Београд: Српска књижевна задруга.

Решетар 1927: [Целокупна дела Петра Петровића Његоша. Књ. 2. Мања дела]. *Свободијада. Мање пјесме. Проза.* У редакцији Милана Решетара, Београд: Државна штампарија.

СП: Петар II Петровић-Његош, *Спровоод праху С. Милутиновића* [у: Маројевић 2022^а: 144–146 (основно издање); Маројевић 2022^б: 25–27 (критичко издање)].

ШМ: Петар II Петровић-Његош, *Шћепан Мали* [у: Маројевић 2020: 19–225 (репринт првог издања), 227–486 (критичко издање), 1011–1153 (акцентатско издање); Маројевић 2018: 289–449 и Маројевић 2021: 347–536 (основно издање)].

Шоћ и др. 1956: *Његошева биљежница*. [Редакциони одбор Јагош Јовановић, Перо Шоћ, Ристо Драгићевић, Јевто Миловић, Милош Вушковић], Цетиње: Историски институт.

Радмило Н. Мароевич

ОБНАРУЖЕН АВТОГРАФ СТИХОТВОРЕНИЯ ПЕТРА НЕГОША
«ПАМЯТИ СИМЕОНА МИЛУТИНОВИЧА»

Резюме

В настоящей работе публикуется недавно найденный автограф стихотворения «Памяти Симеона Милутиновича» сербского поэта эпохи романтизма Петра II Петровича-Негоша, написанного им по поводу кончины его поэтического наставника С. М. Сарайлии, поэта и фольклориста, и он сравнивается с первым изданием стихотворения и последующими публикациями его текста. Таким образом, автограф и издания исследуются в аспекте методологии незапланированного текстологического эксперимента: проверяется оравданность того или другого текстологического решения, той или другой реконструкции.

В работе применяется интертекстуальный сопоставительный подход: примеры, засвидетельствованные в рассматриваемом стихотворении, сравниваются с контекстами поэмы Негоша «Луч микрокосма», способствующими установлению их тематического и идейного единства: стихотворение-некролог представляет собой своеобразный *post scriptum* поэмы.

В работе также публикуется и обосновывается подготовленное автором просодическое издание стихотворения и оно сопоставляется с предыдущими научным и научно-популярным изданиями, подготовленными и опубликованными автором данной статьи.

Ключевые слова: Петр II Петрович-Негош, стихотворение-некролог «Памяти Симеона Милутиновича», поэма «Луч микрокосма», просодическое издание стихотворения.